

Javaslatok a textil-ruhaipari és textiltisztító szakképzés problémáinak megoldására

I. Bevezető

A magyar textil és ruházati ipar, a kapcsolódó bértexstil, mosodai és textiltisztító iparág ma is fontos szerepet tölt be az ipari termelés és szolgáltatási szektorban valamint a foglalkoztatásban. (A textil- és ruhaipar részletesebb adatait a melléklet tartalmazza). Az ágazat jövőjének egyik meghatározó tényezője a szakember utánpótlás kérdése. A dolgozói állomány átlagos életkora – szakértői ismeretek alapján – igen magas, ezért kulcskérdés, hogy a munkát keresők és a szakmát választó fiatalok körében fel lehet-e kelteni az érdeklődést az ágazat iránt. Mára az iskolarendszerű képzésből már csak a ruhaipar tud középfokon képzett fiatalokat felvenni. A felsőfokú oktatásban a szakma igénye szerinti tudás közvetítése megszűnőben van.

Tény, hogy az ágazat presztízse nagyon alacsony, így nem vonzó a fiatalok és pályaválasztók előtt. Sajnálatos, hogy egyre csökken a megfelelő szakmai tudással rendelkező szakemberek pótlásának esélye, hiszen nem vonzó az ágazatban jellemzően alacsony bérszínvonal.

II. Előzmények

A Magyar Könnnyűipari Szövetség (MKSZ), a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE) és a Könnnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (KÁPB) elindított egy párbeszédet az ágazat sürgető szakember utánpótlás gondjainak megoldásához. A 2015. december 2-i „Képzés és Innováció” Könnnyűipari szakmai napon részt vettek az NGM és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, az alap- és középfokú szakoktatást végző intézmények, a gyakorlati szakképző helyek, egyetemek és az ipar képviselői is. Az elhangzottakról összefoglaló készült, és beszámolt a Magyar Textiltechnika online folyóirat is. Mint a decemberi konferencián is kiderült, nagyon komplex és sürgős megoldásra van szükség, mert

- fiatalok tömegét érintheti ez a jövőjük és a munkavállalás szempontjából,
- a teljes gazdaságot és a társadalmat is sújtja a munkába nem állt fiatalok járulékfizetési hiánya, a munkanélküli fiatalok eltartásának terhe, illetve a munka világtól való eltávolodás veszélye.

A textil- és ruhaipar valamint a textiltisztítás (elsősorban a ruhaipar) azon iparágak közé tartoznak, amelyek alkalmasak a munkahelyteremtésre. Bár az állam fenntartja a ruhaipari szakiskolákat (2016 őszétől beindulnak a szakgimnáziumok) és támogatja a gyakorlati képzést, a gazdaság hiába várja a szakmai utánpótlást, a fiatalok nagy része el sem végzi az iskolát, vagy ha igen, egy részük pályamódosító lesz. Egyes konfekcionáló cégek mára már saját képzőhelyet hoztak létre a betöltetlen állásaik miatt, ugyanakkor a

probléma átfogó megoldása állami segítséget igényel, mivel a két iparág döntően mikro- és kisvállalkozásainak ereje ehhez nem elegendő. Félő, hogy ágazatunkban is egyre több külföldi cég fogja a jövőben Magyarországot elhagyni a megfelelő tudással, számára kompatibilis szakmai felkészültséggel rendelkező szakember hiánya miatt.

III. Feltárt problémák és megoldási javaslatok

A foglalkoztatásban jelentős szerepet betöltő textil- és ruhaipar, a textíliák mosását, tisztítását és a bértexstil szolgáltatást végző textiltisztító-ipar fejlesztéséhez az alábbi területeken van szükség változtatásra. Ezekhez várunk az ágazat iparpolitikájához kapcsolódó döntéshozóktól és a Kamarától segítséget és intézkedéseket:

1. Szakma presztízsének növelése

Szükség van az ágazat presztízsének javítása érdekében közös összefogással országos, regionális és helyi kampányokra, minél több híradásra a közmédia felületein is, ezért az alábbiakat javasoljuk:

- Szakmáink bemutatása az országos és helyi médiában - támogatni kellene kisfilmek és kampányok létrejöttét, pályázatok kiírását, és ehhez támogatói kört verbuválni (szponzorációhoz, pl. Cafe Szeged a Szefo-nál)
- Az európai jó gyakorlatokat át kellene venni és terjeszteni (Textil ist Dein job!, Változtasd-meg-a- <http://changeyourshoes-bg.org>, stb). Ennek során ki kell emelni az innovatív textilanyagok feldolgozásában élenjáró, hazánkban jelentős számban működő vállalkozásokat, ismertetve nemzetközi színvonalú termékeiket (pl. téli- és extrém sport ruházatok, motoros védőöltözékek stb.).
- Támogatni kellene a rendelkezésre álló szakma-specifikus digitális PR anyagok, pár perces szakma specifikus videók terjesztését, pl. az iskolákban. Ehhez szükséges a korábbi TMTE-s „Ez is textil...” CD összeállítás karbantartása, minél több vonzó, pl. műszaki textília jellegű termék, gépkocsiipari felhasználások, honvédségi alkalmazások stb. ismertetése
- Céges jó példák terjesztésének elősegítése (Youtube-on a kazári Axamo -2011, <https://www.youtube.com/watch?v=wCpXEKkuGw4#t=82>, továbbá a SZEFO-ról, stb.)
Nyolcadikosnak lehetne ezeket a pályaválasztás előtt vetíteni. Az első éveseknek, ha nem tudnak eljutni gyárlátogatásra, akkor a szaktanárok levetítenének egy-egy ilyen filmet. Előnye a filmnek, hogy bárhol megállítható, így jól szemlélteti a technológiát, gépeket, munkaszervezést, stb.
- Textiles kutatásokról, intelligens textilekről, nagy divatházak bemutatóiról is nagyon sok film van a Youtubeon. Kérdés, hogy a szaktanárok ismerik, használják-e ezeket vajon? Javasolt ezeknek a digitális tartalmaknak hatékony felhasználása és terjesztése az oktatásban, pályaválasztásban.

A kevésbé képzett, de jó kezűgyességgel rendelkező fiatalokat az élő munkaigényes konfekcióipar felé kell irányítani és meg kell tartani. Ennek érdekében törekedni kell az általános iskolákkal történő országos lefedettségű kapcsolattartásra a regionális kamarákkal együttműködve, szakmáink valóságú bemutatására. Szükséges, hogy az országos, regionális és helyi kampányokhoz, az ezekben felhasználandó imázs-filmekhez és digitális tartalmak fejlesztéséhez a Kamara anyagilag is járuljon hozzá, és karolja fel az erre irányuló tevékenységeket, illetve erre vonatkozó pályázatok kiírását. Támogassa hatékonyan az ágazat presztízsét javító, a szakmák bemutatására szolgáló szakmai kiadványok, „Road show” szervezését és lebonyolítását.

2. Munkaerő utánpótlás

Kérjük a munkaügyi központokat, hogy irányítsák a frissen végzett szakmunkásokat a saját szakmai területükre, és mutassák be minél vonzóbban nekik az ágazati munkaerőigényeket és karrier lehetőségeket. A munkaügyi központok arról is tájékoztassák az álláskeresőket, hogy milyen tanfolyamok elvégzése után van valós esély az elhelyezkedésre.

Javasoljuk, hogy a képzés elkezdése előtt mutassák be a reális elhelyezkedési lehetőségeket, pl. a vonzó divatsítílus-tervező szakirány képzésre jelentkezőknek. Valószínűleg ezen a téren túlképzés van, bár nincsenek pontos adatok az elhelyezkedésükről.

Hasznosnak tartjuk azt, hogy az MKIK szervezésében folyamatos a pályaaorientációs tanácsadók bevonásával a gyárlátogatások szervezése 7. és nyolcadik osztályos tanulók számára. Békésben már harmadik éve jól működik, javasoljuk e példa országos elterjesztését. Ugyanígy a vállalkozások is felkeresik a kamara szervezésében is általános iskolákat, de rendszeresen részt vesznek a szakképző iskolák nyílt napjain is. Békéscsabán a pályaválasztási vásáron a megye nagyobb ruhaipari vállalkozásai rendszeresen jelen vannak. Javasoljuk e példák követését.

3. Hiányszakma

Sajnos a munkaadók az országban nehezen találnak képzett új munkaerőt. Ugyanakkor tény, hogy nem lehet egy-egy szakmát országosan hiányszakmává minősíteni. Hatékonyabb kommunikációt kell folytatni annak érdekében, hogy közismertté váljon, miként lehet hiányszakma, és kiemelt hiányszakma minősítést kérni: ezt az MFKB keretein belül, megyénként kell kezdeményezni, mert a területi igények alapján határozzák meg ezeket. Fontos, hogy a vállalkozások tisztában legyenek azzal, hogy ebben a területi kamarák is tudnak segíteni. Békésben a női szabó szakma kiemelt hiányszakma! A munkaerő utánpótlásának problémájára talán írt jelent és megoldást is, hogy állami ösztöndíjjal - 28000 Ft/hó támogatással

- a tanulószereződéses tanulók juttatásai összességében akár a minimálbérhez is közelíthetnek!

4. Második szakmai képesítés

Meg kell szüntetni azt a helyzetet, hogy az állam a sok pénzen képzett fiatalot akkor is támogatja újabb OKJ-s tanfolyamok elvégzésében, újabb szakmák és képesítések „célalannak tűnő” megszerzésében, ha a fiatal az eredetileg megszerzett szakképesítéssel el tudna helyezkedni a szakmájában – akár a lakóhely körzetében is.

Bár második szakmai képesítést iskolarendszerben 2015.09.01. óta kizárólag esti vagy levelező tagozaton lehet megszerezni (akkor is, ha az kapcsolódó szakma), a pálya nyomon követési rendszer tényleges működtetésével jobban lehetne irányítani a fiatalokat, hogy a feleslegesnek mutató képzések visszaszoruljanak. E célt hivatottak megvalósítani az RFKB-k, amelyeket felváltottak az átszervezés után a Megyei Fejlesztési Képzési Bizottságok (MFKB). Javasoljuk a szakmai partnerek bevonását, hogy a munkájuk hatékonyabbá váljon és biztosítsák az ágazat szakmai utánpótlását. AZ MFKB javaslatlététele legyen megalapozott, mert ez kihat a támogatandó és kevésbé keresett szakmák beiskolázási létszámaira, a kiemelt hiányszakmák meghatározására.

5. Közmunka

Sajnálatos, hogy szakképzett varrónők is közmunkára mennek, pedig számos betöltetlen varrónői állás van ma hazánkban. Miután minden munkanélküli ellátásban részesülőnek kötelező valamilyen közmunkán részt vennie, hasznosabb volna, ha közmunka helyett őket varrodákba munkára közvetítenék ki.

6. Szakmai képzés tartalma

6.1 Könnyűipari OKJ-s képzések tartalma

A jelenleg folyamatban levő, az MKIK irányításával folyó OKJ módosítási munkák – amelyben többek között a TMTE is részt vesz szakértővel, lektorral - több könnyűipari szakképzést is érintenek. Az elfogadásra kerülő változások remélhetőleg kedvezően hatnak a szakképzés jövőjére.

Kérdések:

1. Mennyire van tényleges igénye a szakágazatoknak a technikus képesítésű fiatalok fogadására, miután 2016 szeptemberében beindulnak a szakgimnáziumok, mint az új típusú szakközépiskolák? (A 9-12. évfolyamon az egységes kerettanterv szerinti közismereti képzés mellett szakmai elméleti és gyakorlati oktatás; a negyedik év végén szakmai érettségi, újabb egy év után technikus képesítés szerzése.)

Félő, hogy egy év nem lesz elegendő az ismeretek megfelelő szintű elsajátítására!

2. Van-e információ a gazdaság által igényelt szakmai utánpótlás megoszlásáról (adott szakképesítés, adott időszak, ...fő)?
(Dr. Szilágyi János MKIK képzési igazgatója 2016. február 22-én „Tájékoztató az OKJ módosítással kapcsolatos további feladatokról” c. országos megbeszélésen kiemelte „a cél továbbra is az, hogy a gazdaság számára minél több technikust és jól képzett szakembert tudjon biztosítani a szakképzés, az igényelt szakmai megoszlásban”.)

6.2 Női, férfi szabó, varrónő képesítés

Sürgős változtatásra van szükség a képzésben, mert országos viszonylatban is alig van mára a női, férfi – szabó, varrónő képesítéssel rendelkező munkavállaló.

A képzés tartalmát illetően a legutolsó (a komplex vizsgás) változat már valamivel jobb, mint az előzőek voltak. Sajnálatos, hogy ebben a többszörösen összevont, összelapátolt szakmai képzésben egyszerre akarunk megtanítani mindent, ami az egyedi méretre dolgozó szabónak (mértékutáni), a ruhajavítónak, a lakástextil varrónak és az ipari körülmények között dolgozó női ruha készítőnek (konfekcionálás) szükséges, és közben alig marad idő arra, hogy varrni megtanuljanak!

A tananyagban jól elkülönítve kell kezelni a **mértékutáni és a konfekcionálás** témákat, mert a tanuló nem tud különbséget tenni a kettő között, még a szakmunkás vizsgán sem. Javasoljuk, hogy a gyakorlati képző és oktató nagyobb hangsúlyt fektessen arra, hogy bemutassa, hogyan dolgozik saját vállalkozásában egy mértékutáni „Női-, vagy Férfi Szabó” és egy ruhagyári alkalmazott szalagmunkás. Különben a tanuló összezavarodik fogalma nincs, hogy az oklevelével mit tud kezdeni, és elmegy műkörmösnek.

6.3 Textiltermék összeállító részképesítés

A varrómunkás, mint szakma már nem létezik, helyette iskolarendszerű képzésben nem, csak felnőttképzésben indítható részképesítés a textiltermék összeállító. A probléma: ezt 200-300 órában lehet oktatni, 70% : 30% lenne a gyakorlat javára, de a valóságban az SzVK elméleti követelménye ugyanaz, mint a női szabó képzés hároméves elmélete. Ilyen óraszámban a varrógépet sem tanulják meg biztonsággal kezelni. Javasoljuk ennek megváltoztatását.

6.4 Textilipari képzés

A textiliparról kialakult torzkép – könnyű anyag, könnyű munka, kis pénz – teljesen alaptalan, a textilipar és szerkezeti anyagai (műszaki textíliák, kompozit erősítő szálak, különleges funkciójú (smart) textíliák) az úgynevezett 4.0 ipari

forradalomban ma is kulcsfontosságú szerepet játszanak, az iparilag fejlett térségekben a textilipar fenti ágazatai ma is életképesek. Magyarországon számos textilipari nagy cég és kb. 50 KKV működik: Európában a legnagyobb szénszálgéártó pl. hazánkban található (amely a közeljövőben pld. az autóipari és más különleges igényű szerkezeti anyagok gyártásában is döntő jelentőségű lesz), bár a tevékenysége a TEÁOR szerint nem sorolható a textil gyártáshoz, az mégis igényli a textiles szaktudást. A gyárak szakember gárdáját a bezárt nagyszámú textilüzemből kikerülő kiöregedő szakemberek alkotják, akik még részesültek a korábban jó színvonalú textiles oktatásban. Mára azonban hazánkban minden területen (közép és felsőoktatásban) megszűnt a textiles szakoktatás, így a hazai textiles cégekre a fejlődés helyett a sorvadás vár. Ugyancsak gond, hogy a modern technológiával betelepülő textiles/kompozitos cégek számára sem vonzó ez a szakember bázis. A kompozitok fejlesztéséhez, gyártásához – ami a legdinamikusabban fejlődő iparág – a textiles szakismeret nélkülözhetetlen. A Reutlingen - Augsburg környéki hagyományos textilipart az autóipar ugyan nagyrészt kiszorította, de a kulcsfontosságú kompozitok gyártásában a textiles bázisra épülő oktatás/kutatás/gyártás pezsgő életet mutat. Mi miért ragadtunk meg a vas és szén hazájánál, amikor „A könnyű a jövő” mottó szerint a jövőben elengedhetetlen az energia-csökkentés, a fenntartható fejlődés célkitűzés megvalósításában? Ehhez pedig szükség van korszerű új, textil-alapú szerkezeti anyagokra és az ezeket ismerő és fejleszteni tudó szakemberekre!

Javasoljuk a textilipari szakképzés beindítását és korszerű, naprakész ismeretekkel való kiegészítését az iskolarendszerben, mert ezek az ismeretek mára teljesen eltűntek a képzőhelyeken, pedig a vállalkozások igénylik az ilyen téren korszerű tudással rendelkező szakembereket.

Javasoljuk, hogy a kamarák fejtsenek ki erőteljesebb munkát az iskolarendszerű textiles szakmai oktatás visszaállításának érdekében és hatékonyan tájékoztassák a vállalkozásokat is a szakirányú OKJ-s képzések megszerzési lehetőségeiről.

6.5 Textilipari OKJ-s képzések

Hasznosnak tartjuk, hogy az elmúlt időszakban a teljes OKJ átdolgozására sor került (MKIK által delegált szakértők bevonásával). 2016. első félévében kerül sor az iskolarendszerű képzések kerettanterveinek átdolgozására.

A 5454203 Textilipari technikus szakképesítés moduljai a felülvizsgálat és korszerűsítés után a következők szerint alakultak:

10125-16 Textilipari próbagyártás – átdolgozás történt

10126-16 Textilipari termékek minősítése - átdolgozás történt

10127-16 Textiliparban alkalmazott anyagfajták - átdolgozás történt

10128-16 Textilipari gyártástechnológiák, gyártmánytervezés - átdolgozás történt

ggggg-16 Könnyűipari termékgyártás előkészítése – újonnan kidolgozott

kkkkk-16 Szervezés-irányítás – újonnan kidolgozott

lylyl-16 Könnyűipari alapanyagok – újonnan kidolgozott

11498-12 Foglalkoztatás I. (érettségire épülő képzések esetén) – maradt a régi

11499-12 Foglalkoztatás II. – maradt a régi

11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság - átdolgozás történt

A 3254202 Textiltisztító és textilszínező felnőtt szakmunkásképzés Szakmai és vizsgakövetelményeit (SZVK) és moduljainak átdolgozását a TMTE szakértője végezte. Egyrészt sikerült - a kizárólag iskolarendszeren kívüli képzésnél – a minimális óraszámot a realitásoknak megfelelően csökkenteni, másrészt a korszerűsítési igényeknek érvényt szerezni az elavult témakörök elhagyásával.

A textiltisztítás területén bekerültek az élenjáró technikát felölelő gépek és berendezések, valamint a nagy hatékonyságú, környezet- és textiltermék-kímélő, valamint vegyianyag-, víz, ill. energiatakarékos technológiák, az elektronikus elven működő segédanyag- és vegyszeradagoló automatikák.

A textilszínezés területén szintén prioritást kaptak a korszerű – egyúttal környezetkímélő gyártásra, és a színezett textília egészségre káros hatását kizáró – színezékek, technológiák és gépi eszközök. A gyakorlati foglalkozások során a színméréssel és műszeres receptszámítással összefüggő ismeretek elsajátítására is mód nyílik. A kémiai textilmintázás – mint „helyi színezés” – tárgykörben helyet kaptak a modern megoldások. A textilkikészítésről is megfelelő ismereteket kapnak a hallgatók az átdolgozott modulokban.

6.6 XVII. KÖNNYŰIPAR ÁGAZATHOZ tartozó szakképzési kerettanterv¹

Szakma száma: 54 542 02, Szakma megnevezése: **Ruhaipari technikus**, SZVK
rendelet száma: 27/2012.(VIII. 27.)NGM rendelet. Ágazati képzés: könnyűipar

Az ágazati képzés keretében a 9.-12. évfolyamban csak ágazati közös modulokat lehet oktatni. Ez nem tette lehetővé, hogy a ruha-, textil-, és a bőripari szakképesítésekhez

¹ Az itt megfogalmazott javaslat összeállítója Benczik Judit, aki tananyagfejlesztő szakértőként részt vett a TÁMOP projektekben megvalósult Könnyűipari Ágazati Szakmai Érettségi illetve a Ruhaipari technikus szakmai kerettanterv fejlesztői munkafolyamatában. Észrevételeivel néhány olyan tényre hívja fel a figyelmet, amely véleménye szerint teljes mértékben ellentmond a szakma által a képzéssel szemben támasztott követelményeknek és javaslatot fogalmaz meg a változtatáshoz.

tartozó speciális alapismeretek beépíthetők legyenek a szakmai kerettanterv 9-12. évfolyamába.

Ruhaipari technikus képzés

Modulok megnevezése	9-12. évf összes óraszám	13. évf. összes óraszám
10131- 12 Informatika alkalmazása a könnyűipari termelésirányításban	252 elmélet 136 gyakorlat	
10134-12 Gyártásszervezési módszerek a könnyűiparban	162 elmélet	
10135- 12 Könnyűiparban alkalmazott anyagfajták és vizsgálati módszerek	324 elmélet 384 gyakorlat	
Összesen	1258	
10121-12 Szabás előkészítése		96 elmélet 64 gyakorlat
10122-12 Ruhaiparban alkalmazott anyagfajták		80 elmélet 32 gyakorlat
101123-12 Gyártmányfejlesztés- és gyártáselőkészítés a ruhaiparban		128 elmélet 288 gyakorlat
10124-12 Varrodai gyártástechnológia, gyártásszervezés és minőség-ellenőrzés		224 elmélet
Összesen		912

A beépített közös modulok **oktatására fordított időkeret (1258 óra)** a 9-12. évfolyamban, **ebből 708 óra a Könnyűiparban alkalmazott anyagok oktatására fordított óraszám.** Ezzel szemben a **speciális ruhaipari szakmai modulok** oktatására összesen az 5. évben **912 óra** jut.

A közös modulok közül a 10134-12 es modul a gyártásszervezéssel foglalkozik 162 órában, melynek oktatásához szükségesek a speciális ruhaipari szakmai alapismeretek (az alapvető ruházati termékek szerkesztési-modellezési ismeretei, technológiák elméleti és gyakorlati ismerete). Ezekkel a tanuló csak ötödik évben találkozhat. A közös modulok **óraszámú kerete** túlzottan magas a szakma elsajátításához valóban szükséges 13. évfolyam összes óraszámához képest.

Javaslat:

- a csak 13. évfolyamon szereplő speciális modulok közül a 10 123-12 'Gyártmányfejlesztés-, és gyártáselőkészítés a ruhaiparban' modul kerüljön át a gyártásszervezés helyett a közös tartalomba 'Gyártmányfejlesztés-, és gyártáselőkészítés a könnyűiparban' megnevezéssel,

- a 10124-12-es 'Varrandai gyártástechnológia, gyártásszervezés és minőség-ellenőrzés' modul oktatásának elkezdését a 9-12. évfolyamon, a nyári szakmai gyakorlat ideje alatt

Egy ruhaipari technikus önállóan a ruhaipari termékek gyártásában, a gyártási technológia kidolgozásban csak akkor tud részt venni, ha jól ismeri a gyártás-előkészítés folyamatát, a technológiákat, a kivitelezési módokat, a szerkesztési-modellezési technikákat, a minőségi követelményeket és természetesen a gyártási folyamatokat.

A jelen szakmai kerettanterv tervezettben szereplő órakeret elosztás, ezt nem teszi lehetővé. **Ezért is érthetetlen, hogy az érettségivel miért ilyen megjelölésű szakképesítést kap a diák!**

A gyakorlat sokszorosán bizonyította: csak az ruhaipari technikus képes a termelésben megállni a helyét, aki nem csak elméletben ismeri az előkészítési és a gyártási folyamatot, hanem meg is tudja varrni a terméket. Ez a varrási gyakorlat, cikktechnológia a fenti anyagban nem is szerepel! A technikus képzést a FSZ szintre kellene visszaemelni, és nem lecsökkenteni!

6.7. Mosodai és vegytisztító képzés

Hasonlóan sok szakmához, a textiltisztításban sincs régóta iskolai rendszerű képzés. A 2015-ös évtől az OKJ- s rendszer változása óta a képzés megszerzése még nehezebb feladat. Az amúgy is munkaerőhiánnyal rendelkező ágazat a képzés dupla időtartamára nélkülöznie kell a munkaerőt, amellett, hogy fizeti a nélkülözés idejére a munkaerőt. A duplára növekedett képzés nagyon magas anyagi terhet ró a vállalkozásra, amely egyébként is a nagyon alacsony nyereséggel rendelkező vállalkozások közé tartozik.

Jelenleg hazánkban az egyetlen lehetőség a szaktudás elnyerésére a TMTE által szervezett OKJ-s képzés. 2014 májusában két fő tett sikeres Kelmefestő és -tisztító mestervizsgát a Budapesti Kereskedelmi és Ipar Kamara (BKIK) szervezésében. Ekkor 25 év után ismét mesterekkel gyarapodott a textiltisztítással és –színezéssel foglalkozók köre a BKIK-hoz tartozó szakterületen. Az írás- és szóbeli vizsgák tételeit, a gyakorlati feladatok összeállítását döntően a TMTE szakértői végezték. 2016-ban ismét vannak új jelentkezők, tehát ismét rangja lett a mester fokozatnak. Az OKJ keretében gyakorlatot már csak mester képesítésűek vezethetnek.

A TMTE a Textiltisztító Egyesülés közreműködésével továbbra is ellátja a képzési tematika korszerűsítését, az írás- és szóbeli vizsgák tételek, gyakorlati feladatok aktualizálását. Sajnálatos azonban, hogy a **Mosodai- és vegytisztító-gépkezelő** rész-szakképesítésre vonatkozó, kidolgozott javaslatukat egyelőre nem sikerült elfogadtatni. A jelen helyzeten segíteni tudna néhány intézkedés, ami nem is igényelne különösebb anyagi ráfordítást.

Javasoljuk az iskolai rendszerű oktatásban üzemlátogatások bevezetésével segíthetnék, hogy egyáltalán tudjanak a textiltisztító szakma létezéséről. Ez segítené abban is, hogy a fiatalok megismerjék a környezetükben lévő munkalehetőségeket és szakmákat, nem vándorolnának el szülőhelyükről nagyvárosokba. Textiltisztító szakemberre az ország minden területén szükség lenne, mivel az önálló textiltisztító profilú cégek mellett nagyon sok szálloda és panzió is rendelkezik kisebb-nagyobb mosodával.

Javasoljuk a Textiltisztító és textilszínező képzést elválasztását, mivel általában külön helyeken van ezekre a szakmákra igény. Ezáltal a képzés ideje jelentősen csökkenhető lenne.

A szakképesített munkaerő szükségességét és segítségét, fejlesztését nem akkor kellene indokoltnak látni, ha egy esetleges népegészségügyi vagy járványügyi probléma ütné fel fejét, amikor is majd teljesíthetetlen lesz a hirtelen óriásira megnövekedő igény a mosodai és tisztítóipari szolgáltatás iránt. A munkaerő utánpótlást könnyebben lehet akkor biztosítani, ha a munkanélküli segély eléréséhez szükséges munkaerő felvételi igazolás nem lenne elégséges, hanem próbaidő letöltésére köteleznék a munkahely keresőt. Az évek óta munkanélküliként élőket ebből az életformából nehéz visszavezetni az aktív dolgozói életbe.

7. Oktatási anyagok, pedagógusok szakirányú továbbképzése

Nagyon fontos a szakirányú tankönyvek/munkafüzetek korszerűsítése. Az online módon hozzáférhető textilipari vonatkozású tananyagok sok helyütt elavultak, sőt helyenként hibásak is!

A szaktanárokat érdekeltté kellene tenni abban, hogy megismerjék a technológiai és alkalmazási újdonságokat, kövessék az újabb szakirodalmi publikációkat (pl. Magyar Textiltechnika online), vegyenek részt szakmai előadásokon.

Javasoljuk, hogy a Kamara támogatásával szervezzenek szakirányú továbbképzésként ilyen eseményeket a szakmai szervezetek a pedagógusoknak, és legyenek ilyen előadások akár az iskolákban is.

Javasoljuk, hogy az oktatásban nagyobb hangsúlyt kapjon annak bemutatása, hogy hogyan kerül a kereskedelembe az, amit a ruha /textil, stb. gyárban készítettek. A diákok egyáltalán nem ismerik a teljes technológiai és érték-lánc folyamatot, ezért nem tudják a tanulók a saját helyüket, karrier-lehetőségeiket sem beazonosítani. A képzésben résztvevő diákoknak ne csak a ruhaipari üzemekbe szervezzenek látogatást, hanem textilüzem(ek)be, és nem ruházatot gyártó, de textíliát feldolgozó üzemekbe is, hogy lássák, hogyan készül a ruha anyaga, ill. hogy milyen egyéb célra lehet textíliákat felhasználni.

8. Képző intézmények átszervezése

A képzésben egy oktatási szisztéma átfutási ideje 10-12 év, ezt követően ítélték meg az átalakítás valós eredményeit. Sajnálatos, hogy az utóbbi huszonöt évben azt sem sikerült elérni, hogy az alsó tagozatban vagy a szakmunkásképzésben végig érjen egy-egy újítás. Az ágazat utánpótlásában fontos szerepet betöltő intézmények, a Szakiskola, és Szakközépiskola, újabban Szakgimnázium, ahol az ipari szakirányú szakmunkást, és technikust, valamint a művészeti szakirányú divatstílus-tervezőt képezik, folyamatos átalakuláson esnek át. Az iskolarendszer gyakori változtatása nem segíti az oktatás hatékonyságát. Jó lenne megállapodni pár évre, hogy hogyan hívjuk az iskolákat, milyen képesítéssel bocsájtanak ki munkaerőt, hány évesek a képzések. A kerettantervek, a Szakmai és Vizsgakövetelmények gyakori változása nehezen követhető, az iskolának és vizsgáztatóknak is. Javasoljuk, hogy ezeket a változtatásokat az ésszerűség határán belül szorítsák jobban korlátok közé.

9. Üzemlátogatások, üzemi gyakorlat

- Javasoljuk, hogy már hetedik osztályban legyen **kötelező az üzem- és iskola látogatások** szervezése pl. a környékben működő ruházati üzemekbe és ruházati szakképző iskolába. Javasoljuk továbbá, hogy az általános iskolákat működtetői szinten (Tankerületek vezetői) kötelezzék arra, hogy a nyolcadik osztályosokat szervezeten vigyék el a szakképző iskolák nyílt napjaira, hogy az egész osztály megismerhesse a szakmákat is.
- Hasznosnak tartjuk, hogy a **szakképzésbe került** szakmunkás tanulókat a 9. osztály összefüggő nyári gyakorlatától kötelező üzemi gyakorlati képzőhelyen elhelyezni. (Kamarai Garanciavállalás). Fontos, hogy minél többször vigyék őket különböző **üzemlátogatásokra, hogy** ne fordulhasson elő, hogy még harmadikban sincs fogalmuk arról, hogy milyen egy ruhagyár, szabászat, varroda, raktár, stb belülről.
- Javasoljuk, hogy az MKIK szigorúan őrkdjön a felett, hogy **csak megfelelő technológiai színvonalú, termelő üzemben lehessen a gyakorlati hely²**. A duális képzésben ne lehessen pályázattal gyakorlati helyet létesítenie akárkinek. Az azonban korlátokat jelent, hogy megfelelő bizonyítvánnyal rendelkező oktató is kell hozzá, ilyen oktatót az ágazatban egy vállalkozás többnyire nem tud alkalmazni.

² Üzemi gyakorlati képzőhely létesítését az MKIK felé kell bejelenteni. Bevezető ellenőrzés után, ha a jogszabályi feltételeknek megfelel, és az iskolai és a kamarai szakértők egybehangzóan alkalmasnak találják gyakorlati képzés folytatására: onnantól fogadhat tanulókat. Szigorítást jelent, hogy mestervizsgával, vagy a szakmai végzettség mellett felsőfokú pedagógiai végzettséggel kell rendelkeznie az oktatóknak.

- Javasoljuk a vállalkozások további ösztönzését a gyakorlati foglalkozás beindítására. Felülvizsgálatra szorul a vállalkozásokat túlzottan megterhelő, a tanulók foglalkoztatásához kapcsolódó adminisztráció és költségteher. A szakmánként elszámolható összeghatárok újbóli felülvizsgálatát az MKIK kezdeményezte, állásfoglalás még nem érkezett.³

10. Általános iskola kimeneti kompetenciák

Sajnos a közép fokú oktatásba bekerülő, szakmát tanulni vágyó fiatalok sok esetben nagyon gyenge előképzettséggel rendelkeznek - sokuk olvasni és írni sem tud, mert az általános iskola esetenként nagyon alacsony szintű tudással bocsátja ki a nyolcadikosokat. A felelős döntéshozók szorgalmazzák és követelik meg az **általános iskolai oktatás eredményességének megerősítését**. Elsősorban az alapkészségek: írás, értő olvasás, és számolás elsajátításának módszertanán és a gyakorlásra fordított időn kellene változtatni. Hasznosnak tartjuk, hogy az erre vonatkozó kezdeményezés elindult a közoktatási oldalon is. Ebben szükséges lenne támogatni a tanítókat!

11. Bérezés

Ágazati szinten nagyon alacsony a kézhez kapott bér, szakértők szerint az elmaradás a magyarországi átlagbérektől 40-60 %, ezért szükségesnek látszik a szakmai bértarifa-megállapodás, valamint az ágazati kollektív szerződés megkötése. Támogatjuk olyan ágazati kollektív szerződés megkötését, amely alapján a minimálbér kifizetése nem kerülhető meg normatív módon, vagy ágazati szinten legyen bér támogatás pl. a női foglalkoztatás elősegítéséhez. Politikai segítség nélkül azonban nem lehet e területen igazán hathatós eredményt elérni. A KÁPB 2016-os ismételt megalakulásával reális lehetősége van annak, hogy a munkáltatói és munkavállalói oldallal egyeztetve létrejöjjön az ágazati középszintű kollektív szerződés és a bértarifa-megállapodás, elősegítve azt, hogy valamennyi üzemben ugyanazok a minimumfeltételek érvényesüljenek.

11.1 Bértámogatás

Jó kezdeményezés, hogy a rehabilitációs foglalkoztatók pályázhatnak megváltozott munkaképességűek munkabér támogatására⁴. Javasoljuk, hogy ezt a példát

³ A tanuló szerződésben 2015 júniusától kötelező motivációs táblázat felállítása, amelyben a munkáltató a tanulmányi eredményhez és szakmai gyakorlaton nyújtott teljesítményhez mérten állapíthatja meg a tanulói juttatásokat, a kötelező minimumtól egészen a minimálbér 40%-áig. Az étkeztetés meleg étkezésre szóló Erzsébet utalvánnyal is megoldható. Munkaruházat csak azokban a szakmákban szükséges, ahol a munkavállalókat is megilleti. Felelősségbiztosítás kötése a vállalkozó elemi érdeke.

⁴ Rehabilitációs foglalkoztatóvá nyilvánítását csak az a vállalkozás kezdeményezheti, ahol a foglalkoztatottak létszámának minimum 40%-ának a szigorított felülvizsgálat rendszer szerint (2012 utáni) súlyozottan legalább 40 % össz. egészség károsodása van, munkaképessége 60 % vagy annál kevesebb. Ha a frissen alkalmazott munkavállaló jogosult rehabilitációs kártyára, az után kedvezmények illetik meg a munkáltatót.

terjesszék ki pl. a gyermeket nevelő női foglalkoztatottakra és a hátrányos helyzetű térségekre is. Mivel jelenleg pályázatok esetében van ilyen térségi felosztás, javasoljuk, hogy a megyei kormányhivatalokhoz tartozó foglalkoztatási főosztályok (lánykori nevükön Munkaügyi Központok) hatékonyabban juttassák el az ágazat szereplőjéhez az arra vonatkozó információkat, hogy milyen munkahelymegtartó támogatásra vagy munkahelyteremtő támogatásra lehet pályázniuk.

IV Zárszó

A textil- és ruhaipar több évszázados tradícióval rendelkezik és ma is folyamatosan fejlődik. Sajnálatos módon azonban a társadalom és a döntéshozók fejében – világszerte, de Magyarországon különösen – az iparág „régisége” rögzült, és nem érzékelik a tevékenységében és termékeiben bekövetkezett hatalmas változást, amelynek eredményeképpen a textil- és ruhaipar is tudás-intenzív iparaggá vált, és ma már a legújabb anyagtudományi eredményeket, technológiai, technikai és informatikai innovációkat alkalmazza. Az utóbbi években sajnálatosan szűkül a szakirányú tudás megszerzésének lehetősége hazánkban; középszinten már csak a ruhaipar számára képeznek szakembereket, a felsőoktatásban pedig végleg megszűnt az alapos textiles és ruhaipari ismeretekkel rendelkező könnyűipari mérnök szakemberek képzése. A textil- és ruhaipar innovatív termékei pedig több területen nélkülözhetetlen elemei a fenntartható fejlődést biztosító technológiai megoldásoknak, gyártási műveleteinek bonyolultsága miatt ugyanakkor jelentős foglalkoztató is. A foglalkoztatottak között Magyarországon 80% körüli a női munkaerő aránya. Ezek a munkahelyek elsősorban gyakorlati képzést igénylő munkaköröket jelentenek, sok esetben, hátrányos térségekben, illetve olyan kisebb településeken, ahol fontos szerepük van a foglalkoztatásban. A textil- és ruhaipar bizonyos folyamatait alkalmasak arra is, hogy atipikus foglalkoztatási formákkal (rész- és távmunka) segítsen összeegyeztetni a családi és a társadalmi feladatvállalást.

Ez a tanulmány az ágazatot sújtó szakember utánpótlás problémáira kíván rávilágítani. A hazai textil-ruhaipar és textiltisztítás megújításáért sürgeti e problémák megoldását és az ágazatról kialakult vélemény átformálását. Meghatározza, hogy mely területeken van szükség változtatásra, és konkrét javaslatokat fogalmaz meg a javítás érdekében. Ezekhez a változtatásokhoz várjuk az ágazat iparpolitikájához kapcsolódó döntéshozók és a Kamarák együttműködő és segítő támogatását, valamint a szükséges intézkedéseit.

Ez a szakmai anyag a szakmai szervezetek (MKSZ, TMTE, TTE) a vállalkozások, a VOSZ, és a területi kamarák szakértőinek közreműködésében készült. Verzió dátuma: 2016. május

1. sz. Melléklet

A textil- és ruhaipar főbb jellemzői, jelene és kilátásai Magyarországon

a) Termelés

A magyar textil- és ruhaipart 2010 - 2015-ben a következő termelési adatok jellemzik (folyó áron):

ÉV	ÉRTÉK, MILLIÓ HUF	ELŐZŐ ÉV=100%	
		FOLYÓ ÁRON	VOLUMEN
2010	164537	-	99,0
2011	183048	111,2	109,2
2012	197843	108,1	109,2
2013	185377	93,7	91,6
2014	216836	117,6	113,5
2015	225000--++	.	102,5 ++

Forrás: KSH adatbázis

++Megjegyzés: szakértői becsült adat, KSH havi adatai alapján

b) Export

A textil- és ruhaipari export alakulását az utóbbi 5 évben a következő adatok szemléltetik:

ÉV	ÉRTÉK MILLIÓ HUF	
	FOLYÓ ÁRON	FOLYÓ ÁRON
2010	117435	.
2011	136189	116,0
2012	143052	105,0
2013	142903	99,9
2014	168563	118,0
2015	180000++	107,0++

Forrás: KSH adatbázis

++Megjegyzés: szakértői becsült adat

A magyar textil- és ruhaipar számára a meghatározó piac az export. Az export aránya – a piaci igényektől, a szezontól függően – 75- 80% között mozog. Az export döntő hányada – mintegy 90% (termékektől és a divattól függően ez az arány kisebb mértékben eltérhet) – a bér munka, a célországok jellemzően az EU tagjai. A textil- és a ruhaipar a hazai piacon jelenleg évente mintegy 50 milliárd HUF értékű terméket ad el. A termelés közel 20%-a talál vevőre belföldön, amit az export arány adata is megerősít.

c) Foglalkoztatás, keresetek

A textil- és ruhaiparban 2015-ben – tekintettel arra, hogy az iparágban igen magas a mikro-vállalkozások száma – szakértői ismeretek alapján mintegy 40 ezer fő alkalmazásával számolhatunk. A szellemi foglalkoztatottak aránya a textiltermékek gyártásában 12 - 14% között, a ruhaiparban 10 - 12% sávban mozog. A textil- és ruhaipar jellemzően női munkaerőt foglalkoztat, a nők aránya megközelíti a 90%-ot. Az ipari átlagnál magasabb élőmunka intenzitás ellenére a keresetek igen alacsony szinten alakultak. Az ipari átlaghoz viszonyított átlag nettó kereset a „ruházati” iparágakban 60,0- 62,0 % között van, a korábbi évekhez képest romlott (pl. 2008-ban közel 65% volt).

d) Vállalkozások száma, vállalkozások szerkezete

A 2015. december 31-én a textília és a ruházati termékek gyártásában a regisztrált vállalkozások száma a következő volt:

0-9 FŐ	10-49 FŐ	50-249 FŐ	250 FELETT	ÖSSZESEN
5843	401	105	20	6369

Forrás: KSH adatbázis

e) Földrajzi elhelyezkedés

A textil- és ruhaipar földrajzilag jellemzően egyes régiókra koncentrálódik pl. Észak-Magyarország, Észak - Alföld Dél - Alföld, ez Nógrád Megye, Borsod - Abaúj - Zemplén Megye, Szabolcs - Szatmár Megye, Heves Megye, Békés Megye, itt jelentős szerepe van a foglalkoztatásban. Ezekben a területeken az ipari foglalkoztatottak közel 15%-a a két gyártási ágban talál kereseti lehetőséget. Emellett sok textíliát gyártó vállalkozás működik Somogy, Baranya, Vas Megyében.

f) Termelékenység alakulása

A magyar textil- és ruhaiparban a termelékenység az utóbbi években folyamatosan növekedett a következők szerint:

	ME: %, ELŐZŐ ÉV = 100					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TEXTÍLIA, RUHÁZAT, LÁBBELI GYÁRT.	105,3	126,0	96,7	101,2	101,6	102,7

Forrás: KSH adatbázis (az adatok három gyártási ágra vonatkoznak, de a folyamat több év összehasonlításában értékelhető)

A termelékenység jelenleg közepesnek és jónak értékelhető. Ezt több tényező befolyásolja: egy adott üzem műszaki felszereltsége, dolgozóinak képzettsége, a munka- és üzemszervezés helyzete, a termékek bonyolultsága és a gyártandó tételek nagysága. A termékek bonyolultsága a divattól nagymértékben függ, ezzel indokolható az egyes évek közötti eltérés, bár 2011.év kiugró adata hibásnak tűnik.

Milyen lehet a magyar textil- és ruhaipar jövője?

A textil- és ruhaipar 2010 - 2015. évi termelési adataiból látszódnó tendencia biztató.

Az iparban dolgozó szakembereknek van elképzelésük a fejlődés irányairól, ezt bizonyítja a Nemzeti Technológiai Platform a magyar textil- és ruhaipar megújításáért (TEXPLAT) projekt keretében a szakemberek széles körének bevonásával kidolgozott „A magyar textil- és ruhaipar kutatás-fejlesztési és innovációs stratégiája”, valamint „A magyar textil- és ruhaipar K+F+I stratégiájának megvalósítási terve” (http://tmt.e.hu/userfiles/tmte/071_texplat_jovokep_091210.pdf)